

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra speciální pedagogiky

NADANÉ DĚTI

GIFTED CHILDREN

Vypracovala: Kristýna Leimerová

Vedoucí práce: PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Nadané děti“ zpracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem uvedla v seznamu použité literatury.

V Praze dne .....

.....

Kristýna Leimerová

## **Poděkování**

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce PaedDr. Jaroslavě Zemkové, Ph.D. za její připomínky, cenné rady, vlídný přístup a v neposlední řadě za její trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Také bych ráda poděkovala Mgr. Libuši Vlkové, PaedDr. Ivetě Bassyové, a Mgr. Radce Pištorové za jejich ochotu se mnou spolupracovat.

Zároveň bych chtěla poděkovat svojí celé rodině, přátelům a kolegům, kteří mě podporovali v průběhu celého studia.

## **Anotace**

Tato bakalářská práce se zabývá tématem nadaných dětí. V začátku práce jsou nastíněny definice nadání, talentu a jejich rozdělení. Pro zpřesnění těchto pojmů může pomoci i grafické vysvětlení pomocí modelů nadání. Dále je v této práci popsána správná identifikace a samotné vyhledávání nadaných žáků. Jelikož se práce zaměřuje na děti s nadprůměrnou inteligencí je zde také vysvětlen tento pojem a popsány druhy inteligence. Druhá část práce je zaměřena na výuku nadaných žáků v Základní škole nám. Curieových, která se zaměřuje na integraci dětí do běžných tříd. V práci je přiblížena historie školy, školní vzdělávací program a popis třídy. K přiblížení nadaných žáků jsou v práci vypracované kazuistiky žáků první třídy.

**Klíčová slova:** nadání, talent, identifikace nadaných žáků, inteligence, výuka, integrace

## **Annotation**

This thesis deals with gifted children. In the beginning of the thesis outlines the definition of giftedness, talent, and their distribution. To refine these concepts can help and graphical explanations using models talent. It is described in this work proper identification and a search for gifted students. Since this work focuses on children with above-average intelligence is also explained the concept and describe the kinds of intelligence. The second part of this thesis is focused on teaching gifted students at an elementary school there. Curieových that focuses on the integration of children into mainstream classes. The work is to describe the history of the school, the school curriculum and class description. The approach of gifted students are prepared to work a case study of students first grade.

**Keywords:** gifted, talent, identifying gifted children, intelligence, education, integration

# Obsah

1	Úvod.....	6
2	Nadání a talent.....	6
2.1	Definice nadání a talentu .....	6
2.2	Druhy nadání .....	12
2.3	Modely nadání .....	13
2.3.1	Renzulliho model nadání.....	13
2.3.2	Mönksův model.....	14
2.3.3	Czeiselův model .....	15
2.3.4	Tannenbaumův model nadání .....	16
3	Vyhledávání a identifikace nadaného žáka .....	17
3.1	Charakteristika nadaného jedince .....	17
3.2	Vyhledávání.....	20
3.2.1	Metody identifikace a výběru.....	20
4	Inteligence .....	23
4.1	Druhy inteligence .....	24
5	Edukace nadaných žáků na základních školách.....	27
6	Historie Základní školy nám. Curieových.....	28
7	Školní vzdělávací program.....	29
8	Třída .....	31
9	Kazuistiky.....	32
9.1	Kazuistika Andrea .....	33
9.1.1	Diskuze.....	36
9.2	Kazuistika Diana.....	37
9.2.1	Diskuze.....	41
10	Závěr.....	42
	Literatura .....	44

# 1 Úvod

Pro moji bakalářskou práci jsem si vybrala téma nadané děti. S tímto tématem jsem se poprvé setkala při praxi na střední škole. Praxi jsem vykonávala v pedagogicko psychologické poradně (dále jen PPP). Zde jsem se poměrně často setkala s rodiči, kteří navštívili PPP s nadějí, že naleznou vhodné vzdělávací zařízení pro svoje nadané dítě. Stávalo se, že byli velmi nespokojeni se stávající školou, protože jejich dětem nevycházeli vstříc a děti, i když intelektově nadprůměrné, mívaly problémy s chováním a se známkami. Zaujalo mě proto téma vzdělávání nadaných dětí ve školách, které jsou pro ně přizpůsobené.

V mojí bakalářské práci jsem se zaměřila na popsání výuky v základní škole, která integruje nadané žáky do běžných tříd. Pro svoje bližší popsání jsem si vybrala Základní škola nám. Curieových, která má speciální program určený pro výuku nadaných dětí.

V první části jsem vysvětlila pojmy nadání a talent, které se velmi často zaměňují. K lepšímu pochopení těchto pojmů jsem použila grafického zpracování pomocí modelů nadání, které vytvořili odborníci pro zorientování se v této problematice. Pro správnou práci s nadanými žáky je třeba žáky vyhledat a správně identifikovat, a proto se tomu ve své práci věnuji. V druhé části se zaměřuji na výuku nadaných dětí v integrovaném prostředí, které doplňuji kazuistikami dětí navštěvujících první třídu ve škole s programem pro nadané žáky.

## 2 Nadání a talent

### 2.1 Definice nadání a talentu

Jednotná definice pro pojmy nadání a talent v odborné literatuře neexistuje. Autoři se neshodují na vysvětlení těchto pojmů a každý je definuje jinak, ale

mnohé vymezení se vzájemně překrývají. Abychom si mohli definice, kterých je mnoho, nějak rozdělit, nabízí nám někteří autoři rozlišení přístupů k pojmu nadání a stejně jako u samotných definic nenajdeme sjednocené rozlišení.

Avner (1977, in Jurášková 2006) vymezuje:

### **1. Psychopatologický přístup**

Intelektová výjimečnost je považována za mentální poruchu ve smyslu úsluví – genialita má úzkou hranici s imbecilitou.

### **2. Sociálně – historický přístup**

Za nadané jsou považováni jedinci, kteří z historického hlediska zanechali lidstvu epochální výtvořiny.

### **3. Statistický přístup**

Nadání se definuje jako jistá mentální schopnost proti zbytku populace.

Jiné rozdělení definuje Gearheart, Weishahn a Gerhertová (1988 in Jurášková 2006). Ti ve své práci neberou osoby nadané a talentované jako pouze ty s vysokou inteligencí, ale na pojmy talent a nadání pohlíží i z jiného úhlu.

### **1. Definice založené na inteligenčním kvocientu**

Osoby, jejichž IQ dosahuje jisté hodnoty, jsou považováni za nadané.

### **2. Definice založená na talentu**

Vychází z prokázaného nadprůměrného výkonu jedince v určité oblasti (hudba, matematika, tanec...). Při identifikaci jsou používány výkonné testy.

### **3. Definice založené na kreativitě**

Považují tvořivost za základní složku nadání, přičemž nejde jen o uměleckou tvořivost, ale o kreativitu v nejrůznějších oblastech lidské činnosti.

Také Fořtík a Fořtíková (2007, s. 12) nahlíží na nadání z různých pohledů, a to jako na:

- 1. kvalitativně osobitý souhrn schopností, které podmiňují úspěšné vykonávání činnosti*
- 2. všeobecné schopnosti nebo všeobecné prvky schopností, které podmiňují možnosti člověka, úroveň a vlastnosti jeho činnosti*

3. *rozumový potenciál nebo inteligenci, celostní individuální charakteristiku poznávacích možností a schopností učit se*
4. *souhrn vloh, vrozených daností, projev úrovně a vlastností vrozených předpokladů*
5. *talent, existence vnitřních podmínek pro dosahování vynikajících výsledků v činnosti*

L. J. Lucito (1964, in Hříbková 2009) utřídil celkem 113 definicí pojmu nadání:

#### **1. ex – post – facto**

Především používané ve starších publikacích. Autoři se zajímali o významné historické osobnosti a o míře jejich nadání usuzovali z jejich proslulosti.

#### **2. IQ definice**

Tyto definice se objevují se začátkem používání inteligenčních testů. Nadání bylo hodnoceno podle výsledků v IQ testech a za nadané byli považováni ti, co překračovali hodnotu IQ 130.

#### **3. Sociální definice**

Začínají se objevovat v souvislosti s rozšířením konceptu nadání na řadu lidských činností a oblastí, ve kterých jedinec podává vysoké výkony.

#### **4. Procentuální definice**

Vyjadřuje, kolik procent jedinců daného ročníku populace se vztahuje k nadaným. Záleží na tom, jaké druhy nadání autor bere v potaz.

#### **5. Kreativní definice**

Zde je akceptována tvořivost významněji nežli inteligence.

#### **6. Definice nadání, které se opírali o Guilfordův model struktury intelektu**

V těchto definicích se považovaly za nejdůležitější podstatu nadání myšlenkové operace.

Mönks, Ypenburg (2002), popisují ve své knize čtyři různé modely vysvětlující nadání:

#### **1. Modely založené na schopnostech**

Model vychází z domněnky, že intelektuální schopnosti jsou stabilní a v průběhu života se podstatně nemění. Nejznámějším zástupcem tohoto pojetí je Lewis M. Terman. Ve svém výzkumu dokázal, že inteligenční kvocient dosažený dítětem se v průběhu jeho života nemění.



## 2. Modely kognitivních složek

Tento model se zaměřuje především na procesy zpracování informací. Zkoumá, zda jsou kvalitativní rozdíly mezi informačními procesy. Záměrem zkoumání není cíl, nýbrž cesta k němu.

## 3. Modely orientované na výkon

Ne všechny vlohy, které člověk má, jsou převedeny do výkonů. Vloha je předpoklad pro to, aby byl podán vynikající výkon. Problémem však je, že ne všechny vlohy mají možnost se rozvinout. Nejčastější překážkou k rozvoji je bezprostřední okolí.

## 4. Sociokulturně orientované modely

Vychází z toho, že vysoké nadání se může realizovat jen za vhodného působení faktorů individuálních a sociálních. Vytváření podmínek pro správné vytváření mimořádných výkonů je závislé na politickém pojetí a hospodářských předpokladech. Problém je, jestliže se vzdělávací politika zaměřuje například pouze na průměrné a slabší žáky.

Tato čtyři modelová pojetí se nevyklučují navzájem, ale mohou splývat v jeden celek.

Konkrétních definic během zkoumání problematiky vzniklo mnoho. Podle Hany (1987, in Mönks, Ypenburg, 2002) existuje více než sto zcela odlišných pojetí nadání. Každý autor má na tuto problematiku jiný názor. Je proto obtížné nalézt tu správnou definici.

Jednu z nich nám nabízejí odborníci ze zasedání Colombusu Group z roku 1991.

*„Nadání je asynchronní vývoj, ve kterém se kombinují zrychlené rozumové schopnosti a zvýšená intenzita k vytvoření vnitřních zkušeností a povědomí, které jsou svou kvalitou odlišné od normy. Tato nerovnoměrnost se zvyšuje spolu s vyšší intelektovou kapacitou. Tento fakt – tato jedinečnost – činí nadané obzvláště zranitelnými a vyžadují tak změny v rodičovské výchově, školním vzdělávání i poradenské činnosti, aby se mohli optimálně rozvíjet.“*

(Columbus Group, 1991 in Fořtík, Fořtíková, 2007, s. 14)

Jednu ze starších, ale rozhodně stále aktuálních definic, nám poskytl Marland.

*„Nadané a talentované jsou ty děti, které jsou identifikovány profesionály a které jsou vzhledem k výjimečnému potenciálu schopné vysokých výkonů. Tyto děti potřebují k realizaci svého přínosu pro společnost vzdělávací program a servis, který není běžně poskytován regulárními školami.“*

(Marland, 1986 in Jurášková 2006, s. 14)

Odborníci Fořtík a Fořtíková, kteří se problematikou nadaných žáků zabírají již několik let a stále aktivně vytvářejí pro nadané žáky lepší podmínky ve školách a snaží se o větší popularizaci tématu nadání a talentu, sami přišli se svojí definicí..

*„Talent definujeme jako vysokou úroveň rozvoje schopností, především speciálních. O talentu hovoříme na základě výsledků činnosti člověka, které se vyznačují novostí, originalitou přístupu.“*

(Fořtík, Fořtíková, 2007, s. 12)

Také v pedagogickém slovníku můžeme najít několik definic a vysvětlení pojmu talent a nadání.

*„Nadání je vztah vrozeného a získaného. Nadání má část, která představuje skryté možnosti, potenciality, jež se mohou, ale nemusejí rozvinout a uplatnit. Nadání má dále složku realizační, kdy jedinec prokazuje nadání svými výkony, rozvíjí ho, zlepšuje, až dosáhne mistrovství.“*

(Průcha, Walterová, Mareš 2009)

Pokud se chceme podívat na pojmy nadání a talent nejen z psychologického hlediska, ale i z biologického, můžeme najít definici Clarkové.

*„Nadání je biologický pojem, který označuje vysokou úroveň inteligence a indikuje předčasný a akcelerovaný vývoj funkcí mozku, zahrnuje smysly, emoce, poznávání a intuici. Taková předčasně rozvinutá a akcelerovaná funkce může být vyjádřena schopnostmi obsaženými v poznávání, kreativě, v akademické oblasti, vřídlovství nebo vizuální a reprodukční umění. Nadání jedinci jsou ti, kteří mají v těchto oblastech výkon, nebo perspektivu výkonu na vysoké úrovni a kteří pro plnější rozvoj svých schopností, vzhledem ke svému předčasnému a*

*akcelerovanému vývinu vyžadují péči nebo aktivity, které školy běžně neposkytují.“*

(Clarková 1992, in Jurášková 2006, s. 15)

Já osobně se přikláním k definici Marlanda, jelikož zastávám stejný názor, že k realizaci a rozvoji nadání potřebují žáci speciální přístup, a ten jim zatím bohužel není na běžných základních školách většinou dopřáván. Tento rozvoj nadání ve školním věku, dopomáhá ke správnému využití svého nadání v dospělosti.

Pojmy nadání a talent většina odborníků chápe jako synonyma, někteří ovšem trvají na striktním oddělování a pro oba pojmy mají zcela odlišné definice. Musil (1989, in Hříbková 2009) popisuje termín vysoké nadání jako mimořádné nadání ve více oblastech a talent vyjadřuje nadání pouze v jedné oblasti. Laznibatová (2001) uvádí Musilovu analýzu, kde jsou popsány jejich rozdíly:

- 1. kvantitativní rozdíly:** talent se definuje jako vysoký stupeň nadání a naopak
- 2. kvalitativní rozdíly:**
  - a. geneticko vývinové  
nadání je vrozené a talent je výsledek vývinu
  - b. obsahové  
nadání se používá v přírodních vědách a talent v humanitních
  - c. podle stupně všeobecnosti  
nadání je chápáno jako širší všeobecné předpoklady a talent jako úzce vymezené schopnosti

Gagné uvádí nadání jako vrozené schopnosti a talent jako získané dovednosti díky vlivu okolí (Gagné, 2000, in Machů, 2006). Stern odlišoval speciální nadání, které nazýval talent, od všeobecného nadání, které nazýval inteligencí (1967, in Hříbková, 2009).

Já ve své práci budu používat talent a nadání jako synonyma a vždy budu mít na mysli osobu vysoce nadprůměrně inteligentní.

## 2.2 Druhy nadání

Druhy nadání rozlišují odborníci do několika kategorií podle toho, z jakých definic při své klasifikaci vycházejí. Proto opět můžeme nalézt několik možných členění druhů nadání.

DeHaan, Havighurst (1957 In Fořtík, Fořtíková, 2007) dělí druhy na:

### 1. Intelektové schopnosti

Jsou úzce propojeny se školní úspěšností. Zahrnují verbální, početní, prostorové, paměťové schopnosti a faktory uvažování v rámci základních rozumových funkcí. Tyto schopnosti jsou podstatné pro další druhy talentů.

### 2. Kreativní myšlení

Obsahuje schopnost rozpoznat problém, pružnost myšlení, schopnost vytvářet a vymýšlet nové myšlenky, produkty a vynalézt nové využití objektů a materiálů.

### 3. Vědecké schopnosti

Jsou schopnosti využití čísel a algebraických symbolů. Obsahuje aritmetické uvažování, zvědavost ve světě přírody a schopnost využívání vědeckých metod.

### 4. Vůdcovství

Můžeme také nazvat manažerskými schopnostmi. Jde o způsobilost pomáhat skupině dosahovat vytyčených cílů a zkvalitňovat mezilidské vztahy. Tato vlastnost je velmi důležitá pro vedoucí osobnosti v různých profesích.

### 5. Zručné schopnosti

Také můžeme nazvat řemeslným uměním. Tyto schopnosti souvisí s talentem v umění, vědě a strojírenství. Úspěch je založen na schopnosti manipulace, prostorové představivosti a vnímání vizuálních vzorů, detailů, podobností a rozdílů.

### 6. Talent v krásném umění

Tyto schopnosti jsou velmi důležité pro umělce, spisovatele, hudebníky, herce a tanečníky.

Dle Mönkse a Ypenburgové (2002, s. 27) se zvláštní nadání může projevit ve čtyřech různých oblastech:

1. *V oblasti duševních schopností, intelektuálních výkonů*
2. *V oblasti tvořivosti a produktivnosti*
3. *V oblasti umění, ve výtvarných a hudebních uměních*
4. *V sociální oblasti, přičemž se míní vůdcovské kvality*

## 2.3 Modely nadání

V literatuře se kromě definic nadání velmi často také objevují modely nadání. Modely jsou mnohdy přehlednější a srozumitelnější kvůli grafickému zpracování. Tyto modely popisují nejen podstatu pojmu nadání, ale i činitele. Modely jsou jak jednoduché, tak obsáhlé a složité.

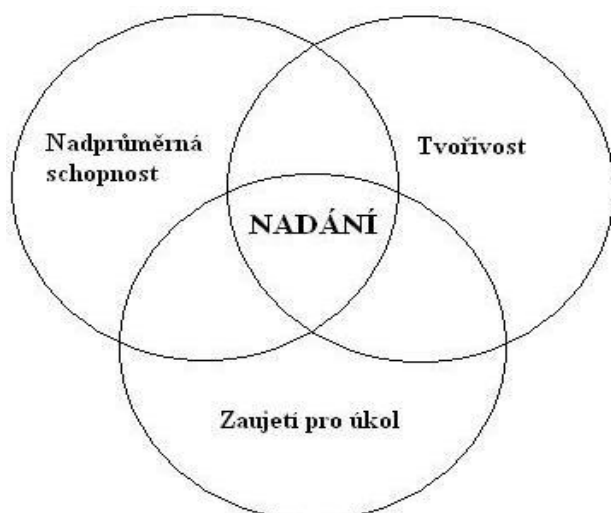
### 2.3.1 Renzulliho model nadání

Renzulli (1986, in Jurášková 2006) předpokládá, že nadání se skládá ze tří složek. Tyto složky jsou nadprůměrná inteligence, tvořivost a zaujetí pro úkol. V jeho modelu vychází z toho, že nadaný člověk má nadprůměrné intelektové schopnosti, které ale samy o sobě nestačí. Pro rozvoj nadání a schopnost jeho využití je třeba i tvořivost a zaujetí pro úkol. Renzulli také zdůrazňuje potřebu speciálních edukačních přístupů pro nadané žáky.

**Nadprůměrná schopnost** - Sestávající z obecné schopnosti a specifických schopností.

**Zaujetí pro úkol** - Zaměřená forma motivace (ta je charakteristická odolností, vytrvalostí a pracovitostí, cílenou praxí, sebevědomím a vírou ve schopnost dokončit daný úkol).

**Tvořivost** - Originalita myšlení, tvůrčí vynalézavost, schopnost v případě nutnosti odložit konvence stranou, cit pro rozlišení důležitých a postranních požadavků tvoření. Dle tohoto modelu je pro vznik nadání nutná harmonická spolupráce všech tří složek. Ani jedna z nich sama o sobě netvoří nadání. Jednotlivé schopnosti nemusí být mimořádně výjimečné.



obrázek č. 1 Renzulliho model nadání

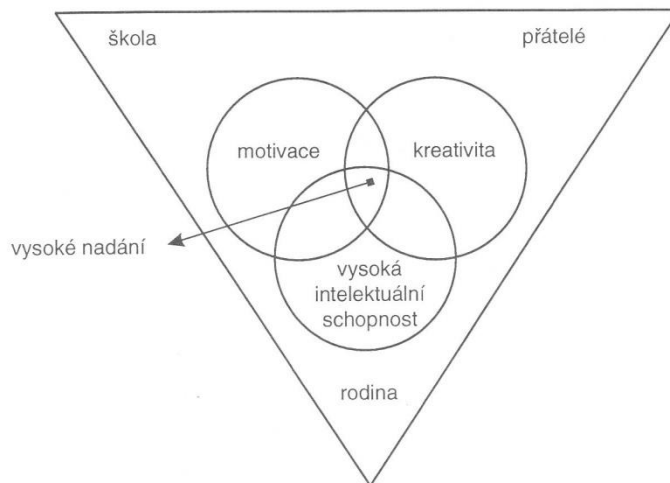
### 2.3.2 Mönksův model

Mönks (2002) vycházel z Renzulliho modelu, který ale rozšířil o sociální prostředí. Prostředí, které obklopuje, a tudíž ovlivňuje nadaného je velmi důležitá složka, kterou Renzulli opomenul ve svém modelu zmínit. V jeho modelu jsou zastoupeny stejně jako u Renzulliho faktory inteligence, motivace a tvořivost (kreativita), které jsou doplněny o sociální faktory, jako jsou rodina, škola, vrstevníci. Nadání se správně rozvíjí a projeví, pokud se všechny tyto faktory spojí.

**Vysoké intelektuální schopnosti** jsou schopnosti, které jsou měřeny inteligenčním nebo schopnostním testem a nadaný jedinec v těchto testech vykazuje nadprůměrnou inteligenci.

**Tvořivost** (kreativita) je schopnost, kdy člověk na základě samostatného a produktivního myšlení tvoří a uskutečňuje svoje originální, neotřelé, jedinečné a osobité nápady.

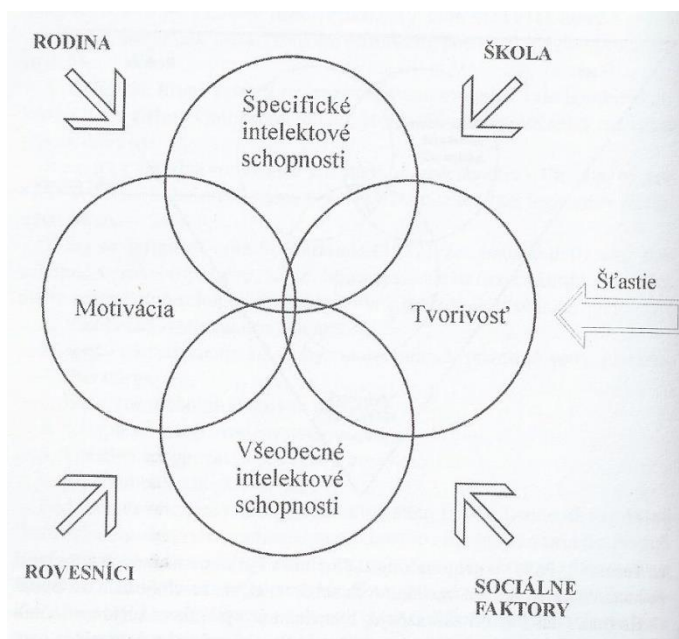
**Motivace** je souhrn pohnutek jednání. Jestliže má někdo motivaci, má vůli a sílu vykonávat určitou činnost nebo dokončit započatou práci a překážky pro něho nejsou problém. Motivovaná osoba si stanovuje cíle, dokáže podstoupit rizika a překoná nejistotu.



obrázek č. 2 Mönksův model

### 2.3.3 Czeiselův model

Opět další rozšíření modelu nadání učinil Czeisel tím, že ke stávajícím složkám přidal specifické intelektové schopnosti a rozšířil externí faktory. *Czeisel uvedl faktor štěstí, jako nevyhnutelný předpoklad pro to, aby se nadání objevilo, identifikovalo a rozvíjelo.* (Laznibatová 2001, s. 66)



obrázek č. 3 Czeiselův model

### 2.3.4 Tannenbaumův model nadání

„Tannenbaum (1986) zdůrazňuje v nadání perforační složku. Rozlišuje tvůrce a realizátory (jedinci, kteří své nadání projevují ve výkonu) oproti konzumentům a obdivovatelům idejí (jedinci, kteří netvoří nové hodnoty, jejich nadání zůstává nerealizovaným potenciálem)“ (Jurášková 2006, s. 19).

Dále Tannenbaum popisuje pět faktorů u kterých je jejich spolupůsobnost klíčová v projevu nadání ve výkonu. Žádný z těchto faktorů není nahraditelný. Tyto faktory jsou:

1. Všeobecná schopnost

Minimální hranice IQ, při které se projevuje nadání. Každý druh nadání má jinou hranici.

2. Speciální schopnosti

Je to výjimečný výkon v určité specifické oblasti.

3. Neintelektové faktory

Tyto faktory jsou například síla osobnosti, nadšení pro oblast vysokého výkonu, obětování se pro splnění dlouhodobých cílů, apod.

4. Prostředí

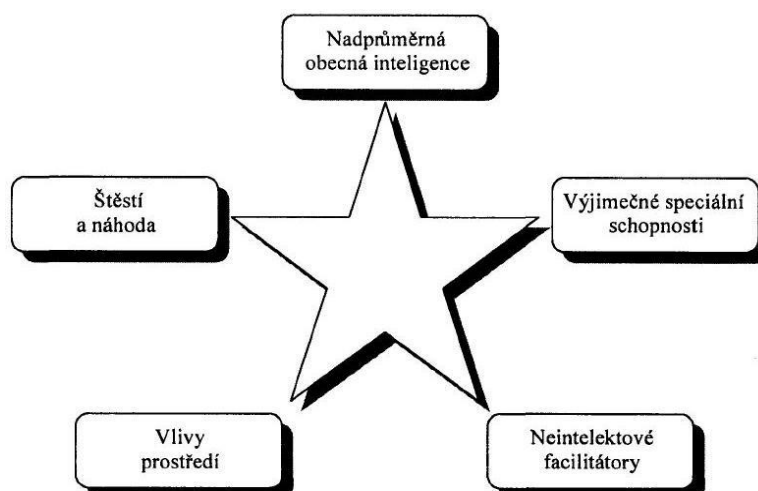
Tento pojem zahrnuje rodinu, školu, vrstevníky a ostatní sociální faktory.

5. Šance

Jsou to náhodné situace, které vyvolají změny ve směřování činnosti jedince a jsou kritické pro realizaci cílů a pro prokazování rozvinutého talentu.

*Oproti Czeiselovi Tannenbaum každý faktor rozdělil na statistickou a dynamickou dimenzi (Jurášková 2006, s. 19). Statická dimenze zahrnuje síly, které jsou fixní a jsou součástí každého jedince. Dynamická složka se může měnit, a to vzhledem k prostředí, chování jednotlivce a celkové situaci.*





obrázek č. 4 Tannenbaumův model nadání

### 3 Vyhledávání a identifikace nadaného žáka

#### 3.1 Charakteristika nadaného jedince

Ještě před tím, nežli můžeme provádět identifikaci nadaného žáka, je důležité si uvědomit, jaká je vůbec charakteristika takového jedince. Dle Juráškové (2006) se skupina nadaných jedinců jeví společnosti jako homogenní skupina. Ovšem podíváme-li se na tuto skupinu zblízka, můžeme vidět, že jsou zde obsaženy další skupiny a podskupiny. Samozřejmě, že kdybychom se do těchto skupin dívali hlouběji, zjistili bychom, že každý nadaný je individualita sama o sobě. Ovšem je důležité znát a rozeznávat určité znaky, které má tato skupina společné. Populace nadaných jedinců má několik pro ně typických charakteristik. Obvykle ale nadaný není nositelem všech dokonce ani většiny těchto charakteristik, avšak můžeme u něj nalézt kombinace některých vlastností souvisejících s nadáním.

Jurášková (2006) ve své knize vychází z toho, že nadané děti jsou charakterizované jako osoby s disproporcionálním asynchronním vývojem. To znamená, že nadaní mohou být v různém stádiu vývoje v oblasti kognitivní, fyzické a emocionálně-sociální.

„Mnoho autorů (Clarková 1992, Webb 2000, Silvermanová 1998 a jiní) uvádějí tyto charakteristiky a projevy nadaných:

**V kognitivní sféře:**

- *brzká schopnost číst (tato charakteristika se vyskytuje asi u poloviny nadaných dětí)*
- *schopnost rychlého učení, vysoká kvantita informací*
- *široká slovní zásoba*
- *výborná paměť*
- *dobrá argumentace a schopnost řešení problémů*
- *různé zájmy*
- *výborné pozorovací schopnosti*
- *schopnost dlouhodobé koncentrace pozornosti a vytrvalost pro oblasti zájmu*
- *vysoký stupeň energie*
- *velká představivost*
- *tendence klást otázky autoritám*
- *perfekcionismus*
- *neobyčejná zvědavost*
- *obliba komplikovanosti*

**V afektivní oblasti:**

- *citlivost v personální sféře*
- *upřednostňování starších společníků před vrstevníky*
- *zájem o otázky morálky a spravedlnosti*
- *smysl pro humor*
- *vysoká vnitřní motivace*
- *nekonformnost*
- *kritičnost*

**V motorické oblasti:**

- *neobyčejná smyslová vnímavost*
- *diskrepance mezi tělesným a intelektuálním vývojem*
- *někdy se vyskytující nezájem o tělesné aktivity“*

(Jurášková 2006, s. 31)

Velmi zajímavé charakterizování nadaných žáků přináší Winebrennerová (2001 in Fořtík, Fořtíková, 2007). Řadí projevy nadání na pozitivní a negativní. U tohoto rozdělení si můžeme uvědomit, že rodiče nemají doma nadané dítě, které nemá žádné chyby a jejich vysoká inteligence jim může přinést i výchovné a učební komplikace. Vědět dopředu o výhodách i nevýhodách se ve výchově a vzdělávání nemusí hodit pouze rodičům, ale i pedagogům.

### **Pozitivní vlastnosti**

nadané děti:

- Mohou být extrémně vyspělí v kterékoli oblasti učení a výkonu
- Mohou vykazovat asynchronní vývoj
- Mohou mít na svůj věk širokou slovní zásobu
- Mohou mít neskutečnou paměť
- Některé věci se naučí rychle a bez pomoci ostatních
- Mohou zvládat složitější myšlenkové operace než jejich vrstevníci
- Mohou vykazovat schopnost práce s abstraktními myšlenkami s minimem zkušeností pro pochopení
- Mohou dávat přednost komplexním a náročným úkolům
- Mohou vidět jasné vztahy příčiny a následků
- Mohou se chtít podělit o vše, co vědí
- Mohou mít ohromnou míru energie
- Mohou mít často mnoho zájmů, koníčků a sbírek
- Mohou mít sofistikovaný smysl pro humor

### **Negativní vlastnosti**

nadané děti:

- Odmítají práci nebo pracují nedbale
- Jsou nervózní při tempu třídy, které považují za nedostatečné
- Protestují proti rutinní a předvídatelné činnosti
- Kladou choulostivé otázky, vyžadují zdůvodnění
- Odmítají určování práce a příkazy
- Sní v průběhu dne
- Ovládají třídní diskuse
- Bývají panovačné k učitelům i spolužákům

- Jsou netolerantní k nedokonalosti vůči sobě i ostatním
- Přecitlivěle reagují na kritiku, snadno se rozpláčou
- Odmítají se podřídit
- Odmítají kooperativní myšlení
- Hrají divadlo“ a ruší spolužáky
- Mohou se stát třídním šaškem

## 3.2 Vyhledávání

Samotné vyhledávání je velmi důležité pro další rozvoj nadaného jednice. Jsou různé metody i postupy jak při vyhledávání jednat, ale dá se říct, že včasné vyhledání a diagnostika je základem pro úspěšné pracování s nadaným žákem. Je důležité si uvědomit, že vyhledání žáka s nadáním bez následné adekvátní péče není smysluplné a nemá význam. Někteří autoři (Hříbková 2007, Laznibatová 2001) uvádějí, že identifikace a výběr jsou dva odlišné pojmy, které se musí odlišovat. **Identifikaci** se rozumí vyhledávání tzv. latentních talentů. To jsou žáci, u kterých jejich nadání ještě nebylo objeveno, jelikož z různých důvodů nepodávají v určité oblasti nadprůměrné výkony. Ale i přesto potřebují speciálně edukační přístup. Identifikace se provádí častěji u mladších žáků, jelikož u nich bývá skryté nadání častěji, ale bohužel u nás k identifikaci velmi často nedochází, jelikož nemáme identifikační postup, při kterém by byly všechny děti zahrnuty, a mohl být nalezen talent. K vyšetření může dojít na popud rodičů nebo školy. **Výběr** je vyhledávání nadaných, při kterém je brán na zřetel podaný nadprůměrný výkon žáka v určité oblasti. Tento způsob vyhledávání je u nás častější a využívá se u starších žáků, u nichž se nadání již projevilo.

### 3.2.1 Metody identifikace a výběru

O tom kdy a jak správně provádět identifikaci nadaných se přou různí odborníci. Jedni tvrdí, že pro identifikaci v předškolním věku nejsou dostačující metody a tudíž nemůžeme správně diagnostikovat nadání již v útlém věku. Jiní tvrdí, že dítě může projevovat své nadání už v batolecím věku, a proto je třeba provádět identifikaci již v předškolním věku. Metod, kterými lze provádět

identifikace a výběr, je mnoho. Je důležité, aby odborník našel tu správnou metodu, která je pro testovaného člověka správná a vhodná. Identifikace by měla být prováděná v určitých etapách, kterých by se odborníci měli držet. „*Proces identifikace i výběru se obvykle skládá ze tří na sebe navazujících etap*“ (Hříbková 2007 s. 41).

### **První etapa - nominační etapa**

První krok je nominační etapa. Tento krok je určený pro učitele, rodiče a další blízké osoby, které se domnívají, že v jejich okolí je dítě splňující nároky pro vstup do speciální edukační nabídky pro nadané. Navrhovatelé mají možnost takového jedince zapsat do instituce, která tyto nabídky poskytuje. Touto metodou můžeme nahradit, a u nás je nahrazována celoplošná identifikace.

### **Druhá etapa - screening**

Druhým krokem je screening. V této etapě se snažíme pomocí skupinových metod, analýz provádět screening a motivaci jedinců k edukačnímu programu, pro který identifikaci provádíme. Pro tyto účely se využívají informace o dítěti, které jsou získávány od osob, které přicházejí často s dítětem do kontaktu.

### **Třetí etapa – individuální přístup**

Posledním krokem je individuální přístup. Tato etapa nám umožňuje využívat individuální metody. Tento přístup je umožňován především proto, že do této fáze vstupuje mnohem méně jedinců než do předchozích a individuální přístup je lépe uplatňován.

Dle Fořtíka a Fořtíkové (2007) se metody rozdělují na objektivní a subjektivní. U objektivních metod jsou zapotřebí odborníci, kteří pracují pomocí testových metod. Zatímco u subjektivních metod se využívají posudky, pozorování a znalosti o identifikované osobě, které nám přinášejí blízké osoby.

## **Objektivní metody**

### **1. IQ (intelligenční kvocient) testy**

Bývá považován za jeden z nejlepších nástrojů pro identifikaci nadání. Bohužel i tato oblíbená metoda má několik chyb. Testy smí používat pouze psychologové. Tento problém je velmi znatelný ve školství, jelikož pedagog nejenom, že většinou nemůže testy ani zadávat, ale mívá problémy i u zjištění jejich výsledků, kvůli špatné komunikaci mezi pedagogy a psychology.

### **2. Standardizované testy výkonu**

Pro tuto identifikační metodu jsou využívány testy, které neměří pouze škálu intelektu. Jsou zde využívány různé metody, jako jsou dotazníky, posuzovací škály atd. Těmito metodami můžeme změřit například schopnosti nebo znalosti. Při správné diagnostice bychom se měli zaměřit také na oblasti koncentrace, pozornosti, sociální zralost dítěte, motivaci atd.

### **3. Didaktické testy**

Jsou to výstupní nebo vstupní testy. Zjišťujeme při nich souhrnné znalosti žáků. Nejedná se proto o běžný test, který žáci dostávají v jednotlivých předmětech, ale je velmi důležité, aby tyto testy měly širokou využitelnost, což znamená, že se dají použít pro stejnou skupinu žáků v jakékoliv škole. U nás se tyto celoplošné testy provádějí při státních maturitách nebo při testování žáků pátých a devátých tříd.

### **4. Testy kreativity**

Tyto testy se používají na zjišťování tvořivosti. Mohou je používat jak psychologové, tak pedagogové. Tyto testy jsou většinou lehce zpracovat.

## **Subjektivní metody**

### **1. Nominace skupinou učitelů**

Jak už název napovídá, jedná se o nominaci žáka učitelem. Lépe řečeno učiteli, jelikož pro objektivní nominaci by mělo být učitelů více a nejlépe by se mělo jednat o nezaújaté pedagogy, kteří se navzájem neznají. To ale v prostředí českých škol není možné provést

### **2. Nominace spolužáky**

Zde nadaného nominují spolužáci. Samozřejmě je opět důležité zachovat objektivitu. Tato metoda je výhodná v tom, že kamarádi znají žáka úplně z jiného úhlu než například učitel.

### **3. Rodičovská nominace**

Tato nominace je dnes považována za jeden z nejdůležitějších prvků identifikace. Je totiž jasné, že skoro nikdo nezná dítě lépe než jeho vlastní rodič. Učitel, ale ani spolužák nemusí třeba vůbec znát chování jedince při běžných denních činnostech a v domácím prostředí. Matka nebo otec svého potomka vidí komplexněji než kdokoliv jiný.

### **4. Vlastní navržení**

Jedná se o navržení sám sebe. Toto navržení pramení především z popisu sebe samého. Jedná se o celkem těžkou úlohu, zvláště pro děti. Důležitá je sebereflexe.

### **5. Hodnocení výsledků činnosti**

Tato metoda je založena na hodnocení a posuzování řízené dětské činnosti. Většinou tyto metody mohou používat učitelé, jelikož ti dobře vidí, jak dítě pracuje a má i zná jeho výsledky. Učitel dobře posoudí také individuální i skupinovou práci. Do této metody mohou, ale také vstupovat rodiče, jelikož poměrně často si schovávají například výkresy nebo jiné výrobky dětí.

### **6. Zapojení do soutěží**

Soutěže jsou metody, do kterých bývá dítě zapsáno rodiči nebo učiteli, kteří se s ním na soutěže připravují. Může se však stát, že se žák zapíše sám a pak se jedná vlastně o jeden z druhů vlastního navržení. Soutěže bohužel mnohdy neobjeví utajen talenty, které zůstávají skryté v průměru ostatních žáků.

Hříbková (2007) rozpoznává pedagogické, psychologické a alternativní metody identifikace a výběru nadaných.

## **4 Inteligence**

Jelikož se v této práci zmiňuji o nadaných dětech jako o žácích s nadprůměrnou inteligencí, je důležité si samotný pojem inteligence vysvětlit a rozdělit. V odborné literatuře existuje několik druhů definic pro pojem inteligence. U všech je však možné se dočíst, že zformulovat a definovat slovo

inteligence, je vlastně nemožné a odborníci se o to snaží již mnoho století, ovšem dodnes se neshodli na jedné jasné definici. Jestliže se podíváme do pedagogického slovníku (Průcha, J. 2009), dozvíme se, že inteligence je jeden z obtížně uchopitelných psychologických pojmů, jehož pojetí se stále vyvíjí. I přesto můžeme několik definic najít:

*„Inteligence je faktor, který se u každého vyskytuje v různé míře a je spojený s obecnou úrovní schopností, jež se projevuje v plnění široké škály nejrůznějších úkolů.“*

(Serebriakoff, V., 2000, s. 13)

*„Inteligence je schopnost učit se a schopnost přizpůsobovat se svému prostředí, jež může v různých sociálních a kulturních souvislostech vyžadovat různé druhy přizpůsoben.“*

(Sternberg, R. J., 1999 in Průcha, J., 2009)

*„Inteligence je agregát kognitivní, afektivní, intuitivní a fyzické funkce jedince.“*

(Clarková, 1992 in Jurášková, J., 2006 s. 24)

## 4.1 Druhy inteligence

Teorie, které dříve tvrdili, že existuje pouze jeden typ inteligence a inteligenci brali jen jako celek, změnil Howard Gardner. Pomocí experimentů tento vědec zjistil, že inteligenci můžeme rozdělit do několika druhů a vznikl pojem mnohočetná inteligence. Jak pro vědce tak širokou veřejnost znamenalo toto rozdělení inteligence na několik druhů mnoho. Dnes se můžeme v odborné literatuře dočíst, že podle Gardnera rozdělujeme inteligenci na sedm typů (Armstrong, 2011):

- **Lingvistická inteligence (jazyková)**

Tato inteligence je důležitá při každodenních činnostech. Každý den nějak komunikujeme a nezáleží na tom, jestli verbálně nebo neverbálně. Lingvistickou inteligenci využijeme v mluveném, písemném projevu, ale i v zapamatování si určitých výrazů nebo v učení. Lidé s vyšší jazykovou inteligencí bývají velmi dobří čtenáři a obecně literaturu mají v oblibě. Většinou jim nedělá problém písemný, ale i ústní projev. Často jsou tito lidé ve středu pozornosti, jelikož jim



jejich výhoda v jazykovém projevu přináší náklonost ostatních lidí. Profese, kde je vyšší jazyková inteligence výhodná, jsou např. herectví, literární činnost, moderování, učitelství, žurnalistika...

- **Logicko – matematická inteligence**

Logicko – matematická inteligence je nám prospěšná k řešení různých matematických a logických problémů. Může se zdát, že tuto inteligenci možná využijeme při hodinách matematiky a pokud nebudeme vědec nebo matematik, tak nám k ničemu dobrá nebude. Opak je však pravdou. Každý den používáme jak logické tak matematické myšlení, jelikož bez nich bychom si nekoupili ani rohlík v krámě nebo se městskou hromadnou dopravou nedostali do práce. Lidé s vyšší logicko – matematickou inteligencí většinou rádi luští rébusy, sudoku, řeší hádanky, zajímá je počítač nebo si rádi zahrají šachy. Takové osoby většinou inklinují k zaměstnání ve sféře vědy, informatiky, účetnictví, bankéřství atd.

- **Prostorová inteligence**

Díky této inteligenci se dokážeme orientovat v prostoru, zapamatovat si předměty v prostoru a také nám například slouží k zapamatování si určitých míst, věcí nebo obličejů. Ten kdo má vyšší prostorovou orientaci bývá velmi dobrý navigátor a orientace v terénu i jemu neznámém mu nedělá problém. Bez mrknutí oka například dokáže říct, jak vypadá jeho pokoj a také si představí v hlavě jeho přestavbu, aniž by pohnul jediným kusem nábytku. Tyto osoby se většinou vyžívají ve výtvarném odvětví, mají rádi různá bludiště a na zapamatování si určitého pojmu nejráději používají modely. Profese, která je vhodná pro tyto osoby je v odvětví malířství, sochařství, architektura, designérství...

- **Tělesně pohybová inteligence (kinetická)**

Tento druh inteligence se využívá při každém pohybu. Pokud má někdo tuto inteligenci vyšší je sportovně nadaný, bývá velmi aktivní a vyjadřuje se výrazně neverbálně. Zručnost a učení se nápodobou bývá doprovázeno vysokou kinetickou inteligencí. Novým věcem se učí dotekem a interakcí s okolním prostorem. U povolání jako je sportovec, tanečník, stavař, fyzioterapeut atd. je vyšší tělesná inteligence výhodou.

- **Hudební inteligence ( hudebně-rytmická )**

Tato inteligence ovlivňuje člověka ve vnímání zvuků, rytmů, tonů. Jedinci, kteří mají nadání v tomto odvětví, hrají na hudební nástroje, zpívají, pamatují si melodie písní, mají výbornou paměť na básně. Ve svém volném čase budou většinou zaujati hudbou a vším okolo ní. Tato inteligence je také velmi nápomocná při učení, jelikož je pro osoby s vyšší hudební inteligencí snazší si zapamatovat vše, co bylo řečeno. Ideální profese pro takto nadané osoby je hudebník.

- **Personální inteligence**

Tato inteligence se dá rozdělit na interpersonální a intrapersonální. Z této inteligence vycházejí další psychologové při vymezování nového typu inteligence, a to emoční

- **Interpersonální inteligence**

Při každé společenské situaci využíváme interpersonální inteligenci. Pokaždé, když se zeptáme jak se někdo má nebo nás jenom zajímá, jestli soused něco nepotřebuje, uplatňujeme tuto inteligenci. Lidé, kteří mají zvýšenou interpersonální inteligenci, jsou v kolektivu velmi oblíbení, mají hodně kamarádů a známých, a také se rádi začleňují do jakékoliv společnosti. Psycholog, psychiatr, pedagog nebo terapeut.

- **Intrapersonální inteligence**

Je důležitou součástí každého z nás. Díky této inteligenci komunikují sám se sebou a dokážou se sebou žít. Je důležité si uvědomit, kdo jsem a jaké jsou moje klady i zápory. Pokud je člověk vnitřně spokojený a vyrovnaný je to na něm vidět i na venek a působí na okolí důvěřivě, sebevědomě a klidně. Osoby s vysokou intrapersonální inteligencí se hodí na vedoucí pozice, protože pokud dokážou vést sami sebe, zvládnou to samé i s ostatními.

- **Přírodní inteligence**

Tento druh inteligence ovlivňuje vnímání přírody a okolí. Většina lidí s vysokou přírodní inteligencí jsou rádi venku, mají rádi přírodu, procházky a

odpočinou si spíše ve společnosti zvířat a rostlin než lidí. Ve škole jsou úspěšnější v předmětech, jako jsou fyzika, biologie, chemie, apod. Tento druh inteligence bývá například více rozvinutý u dětí vyrůstajících na vesnicích nežli u dětí, kteří žijí ve městech. Vhodná profese bývá ekolog, chemik, biolog, zemědělec atd.

## 5 Edukace nadaných žáků na základních školách

Pokud se rodič nadaného dítěte rozhoduje buď před nástupem, nebo během povinné školní docházky, jaké vzdělání může svému dítěti nabídnout, má několik možností. Může se rozhodnout pro běžnou základní školu, kde lze dítě vzdělávat jako ostatní děti. Také má možnost dítě zapsat do základní školy, která je určena pouze pro nadané děti a podmínkou pro přijetí je vysoké IQ. V neposlední řadě je možné dítě zapsat na běžnou základní školu, kde bude integrováno a bude mít individuální vzdělávací plán. Ideálně do školy, která je na přijetí nadaného žáka připravena a vybavena.

Svoji další část bakalářské práce zaměřím na vzdělávání nadaných dětí v Základní škole nám. Curieových. Tato škola je specifická tím, že nadané děti vzdělává jako žáky integrované do běžné třídy, ale přitom jim nabízí nadstandartní vzdělávání vhodné pro jejich oblast nadání. V kmenových třídách nejsou integrováni pouze nadaní žáci, ale i žáci s poruchami chování, učení či s jiným znevýhodněním. Nadaní žáci mají skupinový vzdělávací plán pro mimořádně nadané žáky.

Nejdříve jsem zmapovala historii školy a její současnou podobu. Poté jsem se zaměřila na školní vzdělávací program, ve kterém je popsáno, jak jsou žáci vzděláváni a za jakých optimálních podmínek může tento způsob výuky fungovat.

Abych přiblížila výuku a samotné žáky, po dobu několika měsíců jsem navštěvovala vyučovací hodiny prvního ročníku. První třídu jsem si vybrala proto, abych viděla, jací se přijímají žáci a jaké jsou požadavky na zařazení do skupiny nadaných žáků. Také mě zajímalo, jak se realizuje integrační proces dětí s různými speciálními vzdělávacími potřebami v návaznosti na vzdělávací potřeby běžných žáků ve třídě. Proto jsem si vybrala dva integrované žáky, kvůli jejich

nadání a vytvořila jsem jejich kazuistiky. Kladla jsem si za cíl pomocí popisu a kazuistik charakterizovat žáky, kteří jsou zařazeni do tříd s nadanými.

## **6 Historie Základní školy nám. Curieových**

Na Františku existovala škola už od zavedení všeobecné školní docházky Marií Terezií. Na základě školských reforem z roku 1869 byla zavedena povinná školní docházka a v blízkosti bývalého Anežského kláštera byla vytvořena Obecná škola sv. Haštala, která měla pět tříd pro chlapce a tři pro dívky. Tyto prostory byly shledány nedostačujícími, a proto byla škola rozdělena na chlapeckou a dívčí a obě školy dostaly své nové budovy na Svatojánském náměstí (dnešní nám. Curieových) proti kostelu sv. Šimona a Judy. Po přestěhování se nově začalo vyučovat v roce 1893. Současná základní škola je pokračovatelkou obecné školy chlapecké. Od svého vzniku byla škola rozdělena na dvě samostatné obecné školy, dívčí a chlapeckou. V r. 1898 byla chlapecká obecná škola rozdělena na chlapeckou školu obecnou a obecnou školu spojenou se školou měšťanskou. Dívčí obecná škola byla spojena se školou měšťanskou. Tato struktura oddělené chlapecké a dívčí školy přetrvala první republiku. K jejich spojení a vytvoření koedukovaných tříd došlo až později. Po roce 1948 byla v této budově vytvořena škola národní a škola střední. Po několik dalších let se struktura školy měnila s tím, jak se měnil školský zákon a školská soustava. Pro velké množství žáků a omezené prostorové možnosti byla v r. 1985, kdy odtud vyšel poslední žák deváté třídy, škola přeměněna na ZŠ osmiletou. Ovšem od školního roku 1996/97 je zde 9. ročník opět.

( <http://www.zscurie.cz/clanek-historie-skoly-2-56>)

## 7 Školní vzdělávací program

Program vzdělávání pro mimořádně nadané žáky přímo vychází z myšlenek školního vzdělávacího programu ŠANce, na který přímo navazuje. Jeho struktura je realizována v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Formálně i obsahově je realizován dle platných legislativních norem a dokumentů MŠMT. Základní škola realizuje projekt zabývající se vzděláváním mimořádně nadaných žáků (dále jen MNŽ) v rozumových oblastech na 1. stupni ZŠ kontinuálně od 1. 9. 2006. Program je založený na zařazení skupinky MNŽ do běžných tříd. V průběhu výuky jsou žáci vyčleňováni na některé hodiny a předměty. Jde o projekt otevřený, jež se ve svém průběhu postupně proměňoval až do současné podoby.

Pilíři programu je etická výchova, výuka cizích jazyků již od 1. ročníku a vyčlenění MNŽ na některé předměty. V 1. a 2. ročníku je kladen důraz na rozvoj dovedností v oblastech matematiky, českého jazyka a anglického jazyka. Ve 3. ročníku je vzhledem ke vzdělávacímu obsahu upřednostňována nauka o světě, na úkor českého jazyka a matematiky. Čtvrtý a pátý ročník se pak zaměřuje na vybudování studijních center pod vedením odborníků v předmětech matematika a český jazyk. Tato centra mají přispět k prohlubování badatelských dovedností žáků a cíleně je vést ke zvládnutí obtížnějších učebních strategií.

Žáci jsou v rámci programu vyučováni na základě Školního vzdělávacího programu ŠANce, školní koncepce vzdělávání mimořádně nadaných žáků a individuálních vzdělávacích plánů. Výuka je zajišťována kvalifikovanými zkušenými pedagogy-elementaristy (v rolích třídních učitelů kmenových tříd), zvláště proškolenými pedagogy (ve vedení segregovaných skupin mimořádně nadaných žáků), dalšími odborníky ve svých oborech (certifikovaní lektoři etické výchovy, učitelé cizích jazyků, vyučující 2. stupně ZŠ a gymnázia a jinými) a specialisty (výchovný poradce, speciální pedagog, poradenský psycholog apod.). Celý program je spoluvytvářen a monitorován Centrem nadání, které se též zabývá vzděláváním a volnočasovými aktivitami MNŽ, stejně jako podporou

rodin s mimořádně nadanými dětmi i dalším vzděláváním pedagogických pracovníků v oblasti výuky mimořádně nadaných. Dalšími spolupracujícími institucemi jsou Pedagogicko-psychologická poradna pro Prahu 1, 2 a 4 a Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.

Přínosem vyčleňování MNŽ v rámci programu je například možnost individuálního přístupu, práce v malých skupinách, nebo rozšířené studijní možnosti podle schopností žáků, vytváření konkurenčního prostředí, častější zařazování projektů, prezentací a her do výuky, popřípadě rychlejší tempo vzdělávání. Pedagogové pracují s dětmi širokou škálou aktivizujících metod a zaměřují se na rozvoj potenciálu a schopností dětí. Integrace ve vrstevnické skupině je naopak přínosem díky rozvoji spolupráce žáků ve větším kolektivu, rozvoji sociálních vazeb a možnosti srovnání se spolužáky. MNŽ se zároveň učí přizpůsobit ostatním spolužákům, kteří nedosahují nadprůměrných výsledků.

Školní vzdělávací program ŠANce vychází v souladu s RVP ZV z poznatků že:

- V základním vzdělávání si mají žáci osvojit základní poznatky o životě kolem sebe, cílem však není encyklopedický souhrn poznatků, ale propojení získaných vědomostí a dovedností.
- K učení lze žáky motivovat osobním příkladem a učinit výuku zajímavou a přiměřenou jejich věku k výuce je možno využívat celoškolních i třídních projektů
- Nejlepších a trvalých výsledků lze dosáhnout na základě porozumění určitému jevu, toho lze dosáhnout tehdy, když žák zapojí do učení co nejvíc smyslů, když bude provádět činnosti, pozorovat, hovořit o nich, vyslovovat závěry – objevovat, projektovat
- Chceme-li dosáhnout dobrých výsledků u všech žáků, musíme jim dát prostor pro učení, protože stejných výsledků nelze dosáhnout u všech žáků za stejnou dobu
- Kvalitu vzdělávání neurčuje množství poznatků, ale jejich propojenost, smysluplnost a použitelnost pro život
- Efektivitu vzdělávání nelze založit jen na posuzování chyb žáků a na přípravě (přípravenosti) pro přijímací zkoušky, ale je nutné využít nové mechanismy k hodnocení výsledků vzdělávání postavené na průběžném

hodnocení činností žáků, na ověřování schopnosti řešit problémy komplexně a na celkovém posunu žáka nejen v kvalitě vědomostí a rozvoji dovedností, ale zejména v komplexním rozvoji osobnosti žáka

- Pozitivně laděné hodnotící soudy, užívané průběžně, mají vyšší motivační hodnotu a vedou k celkově dobrému zvládnutí učiva

(Školní vzdělávací program. [online]. [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.zscurie.cz/stranka-skolni-vzdelavaci-program-50>)

## 8 Třída

V prvním ročníku jsou žáci rozděleni do dvou samostatných tříd. Těmto třídám se říká kmenové. Zde jsou všichni žáci pohromadě. V kmenových třídách probíhá pro všechny společné vyučování předmětů nauka o světě, prvouka, hudební výchova, výtvarná výchova a tělesná výchova. V každé třídě je vytvořena skupina nadaných žáků, kteří se jmenují pídítelé. Tato skupinka se účastní výuky v kmenové třídě pouze na již zmiňované předměty a na český jazyk, matematiku a anglický jazyk jsou vzdělávání odděleně, pod vedením specializovaných pedagogů. Ostatní děti, které nejsou pídítelé, se vyučují všechny předměty ve svých kmenových třídách.

Kmenová třída nemá ovšem integrované pouze nadané děti, ale její rozmanitost je opravdu veliká. V jedné z prvních tříd jsou další dvě děti integrovány s poruchami chování a učení a jedna žákyně je integrována kvůli sluchovému postižení. K lepší komunikaci jí dopomáhá kochleární implantát. V druhé třídě jsou také kromě nadaných dětí integrovány ještě tři děti s poruchami chování a učení a několik cizinců.

Výuka v kmenových třídách, pokud jsou všichni pohromadě, většinou probíhá formou skupinové práce. Maximálně půlka hodiny náleží výkladu a zbytek hodiny je rozdělena na skupinovou nebo individuální práci. Při skupinové práci, paní učitelka rozdělí do skupin vždy alespoň jednoho píditele, který bývá vedoucím skupiny a největší oporou. Je dobré vidět, že i nadané děti, které třeba

zrovna s látkou nemají žádný problém, rádi pomůžou ostatním žákům a nepovyšují se nad ně.

Ve třídě pro nadané se vybrané předměty vyučují podle skupinového vzdělávacího plánu pro nadané žáky. Děti v hodinách neprobírají pouze fakta a nudné strohé informace, ale každý měsíc mají za úkol nějaký projekt a velmi často se učí pomocí vlastní zvědavosti a píše se něco nového dozvědět. Žáci v této skupině jsou většinou na stejné nebo podobné úrovni co se učiva týče. V hodinách pracují jak ve skupinkách, tak při individuálních pracích. Ve třídě často probíhají projektové dny, kdy žáci vytvářejí na zadané téma svoje projekty a poté je prezentují před celou třídou. Děti ve třídách pro nadané používají učebnice Fraus. Tyto učebnice se používají jak na matematiku, tak na hodiny českého jazyka. Na konci školního roku pracovali děti už s učebnicemi pro 2. ročník. Při hodinách paní učitelka nevyužívala pouze učebnice, ale mnohdy přinášela svoje vlastní materiály, se kterými žáci pracovali.

Atmosféra je ve třídách velmi dobrá. Tato integrace pomáhá všem dětem ve třídě. Nadaní žáci, nežijí pouze v izolovaném světě nadprůměrně inteligentních, ale i v běžném světě, kde se naučí třeba házet s míčem a být v něčem horším, třeba právě v tom tělocviku, než někdo druhý. Naopak žákům neintegrovaným pomáhá společnost nadaných žáků k vybičování k lepším výkonům a k nalezení pomoci od vrstevníků nejen od dospělých.

## 9 Kazuistiky

Pro kazuistiky jsem si vybrala dva nadané žáky, kteří jsou integrováni do běžné třídy, ale jsou vzděláváni podle supinového vzdělávacího plánu pro nadané žáky. Kazuistiky jsem zpracovala díky ochotě učitelů a rodičů, kteří se zpracováním materiálů jejich dětí souhlasili. Při zpracování kazuistik jsem také využila vlastní pozorování ve třídách. Jména, která používám, jsou smyšlená, kvůli zachování ochrany osobních údajů žáků. Ve škole jsem měla povoleno sbírat potřebné materiály a souhlas jsem měla i od rodičů.



## 9.1 Kazuistika Andrea

Tato kazuistika byla zpracována na základě dostupných dokumentů (vyšetření z pedagogicko psychologické poradny, dotazníků školy, lékařských dokumentů), vlastního pozorování a rozhovorů s učiteli i žáky.

### ***Rodinná anamnéza:***

Když se Andrea narodila, bylo matce 30 a otci 33let. Andrea má o dva roky mladší setru a všechny čtyři prarodiče, se kterými se stýká. V době narození byli otec a matka manželé. Andrea byla chtěná a velmi plánované miminko.

***Matka:*** Narodila se v České republice, ale má Španělské předky. Má ještě starší setru. Její dětství probíhalo dobře, nepamatuje se na nic stresujícího. Nikdy v dětství ani v dospělosti nebyla na měření IQ. Kromě alergií nemá žádné zdravotní obtíže. Po základní škole nastoupila na gymnázium, které zakončila maturitou. Po gymnáziu šla studovat na vysokou školu cizí jazyky. Dnes pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru tlumočení. Díky variabilní pracovní době může s dcerou, obzvláště teď v období zahájení povinné školní docházky trávit spoustu času. Sama říká, že s dcerou mají výborné vztahy.

***Otec:*** Narodil se v České republice, jako prostřední dítě. Má ještě mladšího bratra a starší setru. Jeho dětství bylo bezproblémové. Ani v dětství ani v dospělosti se nikde s ničím neléčil. Po základní škole šel studovat gymnázium a po něm vysokou školu s ekonomickým zaměřením. Nikdy nebyl na měření IQ. Dnes pracuje jako manažer. K dceři má velmi hezký vztah.

***Sestra:*** Sestra je o dva roky mladší než Andrea. Když se sestra narodila, Andrea na ni nijak nežárlila a brala ji jako svoji mladší sestru, kterou musí ochraňovat. Sestra se narodila s alergií na laktózu, ale jinak je bez zdravotních komplikací. Chodí do mateřské školy, kde se nijak neodlišuje od ostatních dětí. Rodiče neuvažují, že by ji zařazovali do programu pro nadané žáky. Andrea má se sestrou moc hezký vztah a vychází s ní velmi dobře.

***Prarodiče:*** Další osoby, se kterými má Andrea velmi častý kontakt z její rodiny, jsou prarodiče. Babička s dědou z tátovy strany žijí v ČR, a proto s nimi má

Andrea častější kontakt. Přestože druzí prarodiče žijí ve Španělsku je s nimi Andrea v kontaktu alespoň jednou za týden. Vzhledem k tomu, že nějakou dobu ve Španělsku žila, navázala s prarodiči poměrně úzký rodinný vztah. O prarodičích mluví velmi hezky a myslím si, že jsou nesporně také důležitou složkou v její výchově a formovali a formují její osobnost stejně jako zbytek rodiny.

### ***Osobní anamnéza***

Andrea se narodila v dubnu roku 2006. Jednalo se o první matčino těhotenství a podle informací, probíhalo bez problémů. V těhotenství se matka zříkala jakýkoliv návykových látek (cigarety, alkohol...). Andrea se narodila ve 41. týdnu. Porod byl nekomplikovaný. Porodní váha byla 3 100 g a míra 49 cm. Andrea byla kojená do 10 měsíců.

Její raný vývoj byl podle rodičů bez větších nápadností. Chodit se naučila v 10 měsících. První slova byla baba, mama, tata, a ta začala používat kolem 11. měsíce. Jakmile začala Andrea skládat věty, byla velmi zvědavé dítě. Chtěla na vše znát odpověď. V této době se rodiče nedomnívali, že její vývoj probíhá odlišně od ostatních dětí jejího věku. Ve třech letech se začala zajímat o písmena a měla sama zájem se je učit. Velmi ráda se učila nová písmena a ráda je i psala. Rodiče jí v její zálibě hodně podporovali, a proto již v pěti letech uměla psát i číst v češtině a ve španělštině.

Ve třech letech nastoupila, Andrea do běžné mateřské školy, kde probíhala její socializace bez větších problémů. Ve čtyřech letech se odstěhovala do Španělska a rok tam s celou rodinou pobývala. Ve Španělsku nenavštěvovala žádnou vzdělávací instituci, přesto se velmi rychle naučila jejich jazyk.

Andrea absolvovala veškeré povinné očkování bez komplikací. Prodělala běžné dětské choroby, přičemž pouze neštovice měly těžší průběh s dlouhodobě vysokými teplotami. Dnes se Andrea s ničím neléčí, pouze má na jaře sennou rýmu, ale žádná alergie jí prozatím nebyla zjištěna.

### ***Školní anamnéza***

Andrea chodila do běžné mateřské školy (dále jen MŠ), do které nastoupila ve třech letech. Adaptace v MŠ proběhla bez obtíží. Andrea byla v MŠ považována za zvědavou a velmi aktivní. V předškolním věku strávila rok ve Španělsku. Před nástupem do první třídy již uměla číst a psát. Od tří let začala

projevovat zájem o čtení a psaní. V pěti letech již četla a psala tiskacím písmem jak ve španělštině, tak v češtině.

Do první třídy nastoupila v šesti letech. Rodiče vybrali základní školu s tím, že věděli o programu pro nadané žáky a předpokládali, že by Andrea do tohoto programu mohla být zařazena.

**Čtení:** Číst uměla Andrea již před nástupem do ZŠ. Čtení ze začátku bylo neplynulé, občas se zadržovala. Tempo bylo pomalejší, ale vždy chápala a vnímala obsah čteného textu. Po měsíci se její tempo zvýšilo a zadržávání se již neobjevovalo. Čte velmi ráda a dobře, zvládá se koncentrovat i na vetšou část textu. Její čtenářská dovednost se stále zlepšuje.

**Psaní:** Před nástupem do první třídy již znala Andrea tiskací písmenka a uměla je napsat. Úchop tužky byl správný. Přechod z tiskacího do psacího písma byl bezproblémový. Za poměrně krátkou dobu si osvojila psací písmo, i když stále preferuje písmo tiskací. Ukázka její práce z českého jazyka je přílohou č. 1.

**Matematika:** Když Andrea nastupovala do první třídy, uměla počítat do desíti. V hodinách matematiky nebyla tak soustředěná a zaujatá jako v hodinách českého jazyka. Přesto učivo zvládá a drží tempo v počtech se spolužáky. Nemá ráda slovní úlohy, ale pokud zpomalí a věnuje zvýšenou pozornost zadání, nemá žádný problém ji sama bez pomoci vyřešit. Násobení a dělení jí jde také celkem dobře, ale ještě ho nemá zcela zažité, a proto občas nějakou chybu udělá. Matematické příklady, které vypočítala Andrea, jsou přílohou č. 2.

#### ***Vyšetření z pedagogicko psychologické poradny***

Kontakt navazuje bez problémů je, spontánní. Má velmi bohatý verbální projev, méně jasná je výslovnost sykavek. Je ovšem možné, že tento problém je způsobený delším pobytem ve Španělsku. Její tempo práce je rychlé a závislé na její koncentraci. Při její práci je potřeba mírné vedení. Ze začátku se velmi dobře soustředí, ale po delší činnosti je na ní vidět únava a její koncentrace se snižuje. Úroveň rozumových schopností je průměr a mírný nadprůměr. Ve verbální oblasti je nadprůměrná a dominují v ní všeobecné dovednosti. Ostatní složky odpovídají věku. V matematice počítá do deseti bez problému v rychlém tempu, počty přes desítku zvládá, ale tempo je pomalejší. V neverbální části je velmi dobré vystižení detailu. Úlohy, které jí byly předloženy, zvládá a považuje je za lehké, těžší úlohy má tendenci vzdávat. Kresba postavy je dobrá. Test školní zralosti je zpracován

velmi dobře. Doporučení PPP bylo začít v kmenové třídě s posouzením stavu v pololetí.

### ***Pozorování***

Při mém pozorování ve třídě byla Andrea velmi společenská, neměla problém komunikovat jak v kmenové třídě, tak při segregovaných hodinách. Je v kolektivu oblíbená vychází dobře jak s chlapci, tak s děvčaty. Při hodinách v kmenové třídě je aktivní, má snahu a ráda spolupracuje. Jestliže je potřeba, ostatním spolužákům poradí, nemá problém dělat vedoucího ve skupinkách, kde pomáhá a vede skupinu. Při hodinách matematiky a českého jazyka ve skupině nadaných je také aktivní. Ráda spolupracuje s ostatními, ale i individuální práce jí nedělá problém. V českém jazyce bývá mezi prvními, má velmi bohatou slovní zásobu a její písemný projev je velmi dobrý. V matematice vykazuje ve třídě průměrné výsledky. Početní operace zvládá bez problému, na slovní úlohy potřebuje trochu více času a koncentrace. S koncentrací má občas potíže, pokud je nějaký úkol časově náročnější, má tendence se zajímat o vše, co se děje kolem a pořádně se nesoustředí.

### **9.1.1 Diskuze**

Andrea zvládá vyučování ve třídě pro nadané žáky bez jediného problému. Je velmi zvědavá a komunikativní. Není žádný předmět, který by jí vyloženě nešel, a měla v něm větší problémy. Při hodinách bývá sice občas trochu nesoustředěná, ale nevzbuzovala dojem, že by něco nestíhala a nějak se výrazně stresovala. Při Českém jazyce je znát, že je ve svém živlu, jelikož má velmi bohatou slovní zásobu a velmi ráda čte. Má dobré všeobecné znalosti, na svůj věk nadprůměrné. Ráda odpovídá na otázky a občas bývá nedočkavá, jelikož vykřikuje správnou odpověď i bez vyzvání. Matematika jí dělá trochu problémy, ale většinou se jedná o drobné přepočítání se kvůli nesoustředěnosti nebo nezájmu o přidělený úkol. Při společných hodinách nemá s učivem žádný problém, naopak ostatním dětem velmi ráda pomůže.

Ve třídě nemá žádné konflikty, jelikož je oblíbená. Velmi dobře vychází jak s chlapci, tak s děvčaty, a to z celé třídy. Její nejlepší kamarádka ve třídě je ze skupinky běžných žáků a velmi si společně rozumí. Je vidět, že i v osobním životě

se stýká s lidmi s průměrnou inteligencí, jelikož velmi dobře zapadá a dokáže vést běžnou konverzaci.

V rodinném prostředí má Andrea velmi dobré zázemí. Ráda o rodičích, sestře i prarodičích vypráví a je znát, že rodina Andreu podporuje ve všem, co jí zrovna baví a o co se zajímá. Maminka Andrei pracuje z domova a má individuální pracovní dobu, což je velká výhoda, jelikož se může Andree hodně věnovat a pomáhat jí se všemi úkoly ve škole. Je také znát, že vyrůstá s mladším sourozencem. Ve třídě ráda pomáhá spolužákům jak s učením v hodinách, tak se všemi problémy během přestávek. U Andrey není vůbec znát nějaký povýšený postoj k dětem, které nepatří k nadaným, naopak se k nim chová stejně a bere je za rovnocenné partnery.

Andreu považují za bezproblémovou žákyni, které se evidentně velmi věnují jak pedagogové, tak rodina. Jediné, s čím by se u ní dalo pracovat, je její nesoustředěnost a nezájem o určité činnosti. Možná by bylo vhodné pro ni těžké úlohy rozčlenit na několik menších úseků a neoblíbenou činnost střídat s oblíbenými věcmi. Andrea je velmi ráda chválena a proto si myslím, že pozitivní hodnocení ať už ústní nebo písemné je pro ni největší odměna za správně vykonanou činnost. V jejím nadání jí správně podporuje jak škola, tak rodiče, kteří ji dobře vedou a rozvíjí. Velmi bych také podporovala současný postoj k jejímu trávení volného času, jelikož by nebylo vhodné, aby žila v bublině nadaných dětí a nepoznala, jaký je život většiny jejích vrstevníků.

## **9.2 Kazuistika Diana**

Tato kazuistika byla zpracována na základě dostupných dokumentů (vyšetření z pedagogicko psychologické poradny, dotazníků školy, lékařských dokumentů), vlastního pozorování a rozhovorů s učiteli.

### **Rodinná anamnéza:**

Diana je ročník 2006, narodila se do úplné rodiny s matkou, otcem a starší sestrou. Při narození Diany bylo matce 28 let a otci 34 let. Diana byla chtěné a plánované dítě.

**Matka:** Pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná. Absolvovala střední odborné učiliště obor švadlena. Nikdy nebyla na měření inteligence ani v dětství ani v dospělosti. S dcerou má výborné vztahy, často s ní dělá domácí úkoly a doprovází ji na její zájmové kroužky. Nikdy se neléčila a ani se neléčí u žádného lékaře.

**Otec:** Otec pracuje jako ekonom v soukromé firmě. Má staršího bratra a jeho dětství probíhalo bez vážných zdravotních obtíží. Vystudoval gymnázium a vysokou školu s ekonomickým zaměřením. Nikdy nebyl na měření inteligence. S dcerou vychází dobře, tráví spolu především víkendy, jelikož v týdnu je celkem pracovně vytížený.

**Sestra:** Sestra Diany je o pět let starší. S Dianou vychází velmi dobře, mají hezký sourozenecký vztah. V dětství prodělala odstranění krčních mandlí, ale jinak byla bez vážných zdravotních obtíží. Studuje prvním rokem víceleté gymnázium s průměrným prospěchem. Nikdy nebyla na měření inteligence.

### **Osobní anamnéza:**

Diana se narodila v květnu 2006 jako druhé společné dítě rodičů. Pro matku to bylo druhé těhotenství. První těhotenství probíhalo bez problémů, ale při porodu nastaly komplikace a musel být proveden císařský řez. Při druhém těhotenství s Dianou nebyly také žádné komplikace, ale dítě nebylo před porodem připraveno hlavičkou dolů, proto byl zvolen opět císařský řez. V těhotenství se matka zříkala jakýkoliv návykových látek. Diana se narodila v 42. týdnu, vážila 3 700g a měřila 53cm. Diana byla kojená do roku a půl.

Ranný vývoj Diany byl bez výraznějších odlišností, chodit začala v 11 měsících a první slova, která byla máma a Mája (sestra), začala používat kolem 10. měsíce. Od slov se dostala velmi rychle do fáze tvoření vět. Od tří let se

zajímala o písmena, zajímalo ji jak psaní, tak čtení. Ve třech letech nastoupila Diana do mateřské školy typu Montessori, kde se velmi rychle zadaptovala a byla u ní rozvíjena zvědavost ohledně čtení a psaní. Do první třídy základní školy nastoupila v šesti letech.

Diana podstoupila veškeré povinné očkování příslušné jejímu věku bez komplikací, neobjevila se u ní žádná špatná reakce na jakékoliv očkování. Provedla běžné dětské nemoci bez vážnějších komplikací. Jediné, s čím se Diana léčí od svých tří let, je alergie na pyl a na prach. Na alergii bere Diana denně léky.

### **Školní anamnéza**

Diana navštěvovala od tří do šesti let mateřskou školu typu Montessori. Ve škole neměla žádný problém, rychle si našla kamarády a se všemi vycházela výborně. V mateřské škole rozvíjeli Dianinu touhu poznávat písmena, a proto již v pěti letech zvládala číst i psát jak psacím, tak tiskacím písmem. Velmi ráda již v předškolním věku četla dětské knihy. Leporela nikdy moc nevyhledávala ani před nástupem čtení.

Na základní školu nastoupila v šesti letech s tím, že rodiče věděli o programu pro nadané žáky. Diana byla pedagogicko psychologickou poradnou doporučena do tohoto programu a rodičům byla i doporučena Základní škola nám. Curieových.

**Čtení:** Číst uměla Diana již před nástupem do základní školy. Od začátku četla velmi hezky, plynule a zvládala číst i větší množství textu. Při předčítání textu, který pro ni není zrovna zajímavý, často přeskakuje slova, jelikož se na čtení nesoustředí. Pokud se ovšem jedná o text pro ni atraktivní, dává pozor a nedělá žádné chyby. Vždy, když text čte, rozumí i obsahové stránce a dokáže velmi dobře shrnout, o čem úryvek byl. Čtení ji baví ze všech činností ve škole nejvíce a je to na ní vidět. Velmi ráda čte i doma a rodiče ji v její zálibě podporují, denně s ní čtou pohádky před spaním.

**Psaní:** Ještě než nastoupila Diana do první třídy, uměla psát. Také zvládala spojovat písmena do slov a psát celé, většinou holé věty. Během roku udělala v psaní pokrok, především v držení tužky. Na začátku bylo držení křečovitě a byl celkem problém se této křečovitostí zbavit. Ke konci školního roku s tím však už

nebyl skoro žádný problém, držela krásně jak obyčejnou tužku, tak pero. Pro jistotu používá trojhranné psací náčiní pro správný úchop. Práce, kterou vypracovala Diana při hodině českého jazyka, je přílohou č. 3.

**Matematika:** S matematikou měla ze začátku Diana lehce problémy. Počty do desítky nebyly žádným problémem, ale jak se počítalo přes deset, zvládala počty pouze s pomůckami. Násobení a dělení se naučila sice trochu pomaleji, ale velmi dobře a nedělala skoro žádné chyby. Ze začátku jí matematika moc nebavila, ale když se začaly v učivu vyskytovat slovní úlohy, hádanky, logické příklady nebo jiné zábavné prvky, oblíbila si tento předmět a na konci školního roku jí nedělal žádný problém. Velmi se během roku zlepšila v počtech, jelikož dnes běžně počítá přes desítku i přes stovku a nepotřebuje žádné pomůcky. Logická úloha, kterou zvládla vyřešit Diana, je přílohou č. 4.

### **Vyšetření z pedagogicko psychologické poradny**

Diana je velmi komunikativní, úkoly plní bez obtíží. Její koncentrace ustupuje s těžkostí úkolů a s únavou. Tempo je přiměřené, u neverbálních úloh je pomalejší. Velmi se snaží všechny úkoly splnit a vše si promýšlí. Uzná svoji chybu a snaží se ji napravit. Úroveň rozumových schopností se ve verbální oblasti pohybuje v pásmu výraznějšího nadprůměru, velmi dobrá je všeobecná informovanost, sociální porozumění a práce s pojmy. Početní operace do deseti, přes deset s prsty, jednoduché logické úlohy zatím nezvládá. V neverbální části je výkon v lepším průměru. Kresba postavy je nadprůměrná po všech stránkách. Má mírně křečovité držení tužky. V matematice jí nejde mechanické počítání, raději řeší slovní úlohy a rébusy. Střídá psací a tiskací písmo. Školská připravenost je dobrá, má velkou chuť se učit nové věci.

### **Pozorování**

Při mém pozorování byla Diana společenská a s ostatními spolužáky neměla problémy. V kmenové třídě se spíše bavila se skupinkou nadaných, ale dokázala komunikovat i se zbytkem třídy. Při hodinách v kmenové třídě byla spíše tišší, moc se nehlásila. Při kolektivní práci se zapojovala, ale většinou nebyla vůdčí osobnost. V hodinách matematiky a českého jazyka, kdy je ve skupině pouze nadaných, mi přišla více aktivní. Často se hlásila a jevila zájem o látku. V českém



jazyce vykazovala průměrné výsledky, nedělal jí problém ani písemný ani mluvený projev. Při matematice byla trochu pomalejší, ale vždy dosáhla konce a vše dokázala vyřešit.

### 9.2.1 Diskuze

Diana byla ve třídě na první pohled velmi nenápadná, nedávala o sobě moc znát. V hodinách byla hodná, nevyrušovala a nevystupovala z davu. Po většinu hodiny dávala pozor a vždy se snažila vnímat a poslouchat vyučující. V hodinách zadané úkoly stíhala a zvládala plnit skoro bez pomoci. Pokud pomoc potřebovala, nestyděla se a řekla si o ni. I když udělala chybu, uznala ji a snažila se opravit. V hodinách českého jazyka byla celkem aktivní, hlásila se a skoro ve všech případech znala správnou odpověď. Při čtení se nezadrhávala a četla hezky plynule, většinou jí dávala paní učitelka čist text, který se jí líbil, a proto nevynechávala slova, jako například v matematice, kde jí zadání úlohy moc nebavilo a občas něco přeskočila nebo vynechala. V hodinách psaní nenastával také žádný větší problém, věděla jsem ze zprávy o křečovitém úchopu tužky, který byl na začátku roku, ale po evidentní nápravě držela Diana tužku správně a psala bez problémů. Při matematice nastávaly u Diany menší problémy. Nebylo to ale nic závažného, jednalo se pouze o to, že na vypočítání příkladů potřebovala více času nežli ostatní. V hodinách to ale nebyl jediný problém. Paní učitelka na ni vždy počkala, respektovala její tempo, ostatní děti zatím zabavila jinou činností. Při společných hodinách nemá jediný problém, jenom mi přišlo, že byla méně aktivní, ale vždy když byla tázaná, znala odpověď.

V chování Diany jsem trochu zaznamenávala rozdíly mezi kmenovou třídou a mezi hodinami v segregované skupině. Přišlo mi, že se v kmenové třídě necítila moc dobře. Nevím, čím to bylo, ale myslím si, že jí nevyhovoval vyšší počet dětí ve třídě. Jakmile se dostala do hodin pro nadané, tzn. méně početného kolektivu, úplně se otevřela a začala se bavit jako všichni ostatní. V kmenové třídě se také dokázala bavit s kamarádkami, ale neviděla jsem u ní takový zápal pro hry o přestávkách nebo aktivitu v hodinách, jako v času stráveném s nadanými. Přesto jsem ani jednou nezpozorovala nějaké opovržení nebo povyšování se nad dětmi z kmenové třídy.

Rodina Dianě pomáhá při všech úkolech a pracích do školy. Je znát, že se s ní učí a věnují jí dostatek času. Ve volném čase chodí Diana na flétnu a tento koníček jí moc baví. Se svojí sestrou také tráví celkem dost času a je vidět, že ji obdivuje. Často o ní vyprávěla a má ji za vzor. O mamince taky vyprávěla, hlavně o tom, jak si s ní hraje a učí se. O tatínkovi moc nemluví, ale vysvětlují si to tím, že otec je pracovně celkem dost vytížený.

Dianu by ve třídě mohl člověk i přehlédnout, jelikož není moc výrazná svým chováním nebo výkony a neztrhává na sebe veškerou pozornost. Když jsem se na ni ale v hodinách zaměřila, všimla jsem si, že je to šikovná a hodná dívka, která je evidentně nadprůměrně inteligentní, ale nemá potřebu to dávat všem najevo. Sama od sebe by si nikdy nevybrala být vůdcem skupiny a paní učitelky ji ani moc často za vedoucího skupinky neurčují. Také nikdy se mnou nenavázala kontakt jako první, pokud jsem ji ale oslovila, bez problémů se rozmluvila a na všechno mi odpovídala. V hodinách bych u Diany změnila to, že bych ji v kmenových třídách častěji určovala vedoucím, jelikož by to podle mě pomohlo ke zvýšení jejího sebevědomí a také by ji práce více bavila.

## 10 Závěr

Bakalářskou prací na téma „nadané děti“ jsem si kladla za cíl seznámit veřejnost s méně známou součástí speciální pedagogiky, a to pedagogikou nadaných žáků. Nejprve jsem popsala a definovala důležité pojmy, které jsou k tomuto tématu třeba znát. Také jsem popsala vyhledávání a diagnostiku, která je nezbytnou součástí péče o nadané žáky. Dále jsem si vybrala k bližšímu prozkoumání jednu z možností vzdělávání nadaných žáků, a to integraci do běžné třídy. Při popisování výuky a struktury třídy jsem naznačila, jak funguje program pro nadané žáky v Základní škole nám. Curieových. Zpracování dvou kazuistik jsem dosáhla cíle, který jsem si kladla, a to popsat žáka, který je zařazen do programu pro nadané.

Osobně jsem navštěvovala po dobu několika měsíců základní školu, přesněji první třídu, a zkoumala výuku i chování žáků jak při vyučování, tak při trávení volného času ve škole. Velmi mile mě překvapilo, jakou výbornou práci odvádí celý pedagogický sbor, který je rozhodně nejen dobře kvalifikovaný, ale je na něm vidět zápal pro pedagogickou činnost s nadanými dětmi. Rozhodně jsem spatřovala výhody integrace pro nadprůměrně inteligentní děti. Občas je totiž těžké je udržet nohama na zemi, ale každodenní setkávání s ostatními dětmi s průměrným IQ nebo dokonce s nějakým handicapem, jim umožňuje poznat různorodost prostředí, se kterým by při odchodu ze školy mohli mít problémy.

Osobně jsem se nikdy během své školní docházky nesetkala s nadaným dítětem, a proto pro mě bylo příjemné překvapení, že mě ve třídách nečekali, usedlí zadumaní žáci, kteří nemají ponětí o okolním světě, ale velmi živé a veselé děti plné otázek, na které chtějí znát odpovědi. Občas bylo těžší s některými žáky komunikovat, jelikož ani v první třídě jsem s nimi v některých oblastech nedokázala držet krok, ale vždy si ke mně našli cestu a strávila jsem s nimi spoustu příjemných chvil.

Jsem velmi ráda, že dnes je téma nadaných žáků poměrně aktuální a častěji probírané téma než bývalo dříve. A i já jsem touto prací chtěla alespoň trochu přiblížit, podle mě nejlepší možné řešení ve vzdělávání nadaných žáků, a to integraci do běžných tříd. Děti se nesegregují, neodlučují se od většinové společnosti vrstevníků, a přesto je jim dopřáno rozvíjení jejich nadání.

## Literatura

- ARMSTRONG, T. *Každý je na něco chytrý*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0019-2
- DOČKAL, V. *Zaměřeno na talenty aneb Nadání má každý*. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-840-3
- FOŘTÍK, V., FOŘTÍKOVÁ, J. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-297-3
- FRANZ, J., IRENE H. YPENBURG. *Nadané dítě*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0445-5
- HAVIGEROVÁ, J. M. *Pět pohledů na nadání*. Praha: Grada 2011. ISBN 978-80-247-3857-4
- HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-2471-998-6.
- HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s. r. o, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9
- GORDONOVÁ, C. *Jste výjimeční?*. Praha: Fortuna print, 2003. ISBN 80-7321-094-0
- JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-7106-840-3
- LANDAU, E. *Odvaha k nadání*. Praha: Akropolis, 2007. ISBN 978-80-869-0348-4.

- LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: Iris, 2001. ISBN 80-88778-23-8
- MACHŮ, E. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy - příručka pro učitele a studenty učitelství*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN: 80-210-3979-5.
- MÖNKS, F. J., YPENBURG, I. H. *Naše dítě je velmi nadané*. Praha: Grada, 2002. ISBN: 80-247-0445-5.
- PORTEŠOVÁ, Š. *Skryté nadání*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5014-3
- PORTEŠOVÁ, Š. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-990-3
- PRŮCHA, J a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7376-647-6
- SEREBRIAKOFF, V. *Jakou máte inteligenci?*. Praha: Ikar, 2000. ISBN 80-7202-527-9

### **Elektronické zdroje**

- Historie školy. MARTÍNKOVÁ TEREZA. [online]. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.zscurie.cz/clanek-historie-skoly-2-56>
- Školní vzdělávací program. [online]. [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.zscurie.cz/stranka-skolni-vzdelavaci-program-50>